

Ristikot Ranskassa

Tämän kirjoittaja on asunut pitkään Ranskassa ja hallitsee kielenkin melkoisen sujuvasti, mutta ei ole päässyt oikein perille paikallisista sanatehtävistä. Tärkein syy siihen on varmaan, etten ole löytänyt sopivan tasoisia. Osa tehtävistä tuntuu olevan liian helppoja, osa taas niin supervaikeita, ettei niiden kanssa tahdo päästä edes alkuun.

Tehtäviä on Ranskassakin monentyyppisiä, kuinka muutenkaan. Helpot sanahaut ja vastaavat tuntuvat olevan Pariisin metron työmatkalaisten ja eläkeläisten suosiossa, sudokut myös. Näiden täyttäminen tuntuu minusta kuitenkin aika lailla mekaaniselta, eikä kovin haastavalta ajanvietteeltä.

Mutta ne vaikeat sitten! Vaikeutta on kahta sorttia: hankalia voivat olla niin ratkaisusanat kuin vihjeetkin. Ranskassa laatijat pyrkivät siihen, että näistä vaatimuksista kumpikin toteutuisi. Ja usein onnistuvatkin, aivan liian hyvin.

Ratkaisusanojen vaikeus näissä perinteisissä höyryristikoissa piilee siinä, että ristikkoon laitetaan esimerkiksi jonkin harvinaisen tieteenalan latinalaisperäistä termistöä, pikkupaikkakuntia Ranskan maaseudulta tai vaikkapa kirjallisuuden henkilöitä. Tällaiset tunteakseen olisi pitänyt käydä Ranskassa koulunsa ja hankkia kovasti sivistystä mitä moninaisimmilta aloilta. Harvalla ranskalaisellakaan on riittävän laaja sanavarasto ja tieteen ja kulttuurin tuntemus tällaiseen.

Lisäksi monet laatijat sekoittavat tehtävissä kielen rekisterit tarkoituksella. Tieteellisten sanojen joukosta saattaakin yhtäkkiä löytyä vaikkapa slangisanoja ja vanhahtavaa kieltä, kuten verbien harvoin käytettyjä taivutusmuotoja. Ratkojan on oltava hyvin perillä kielen eri tasoista ja tyyleistä, oikeinkirjoituksesta myös.

Tähän liittyy myös vihjeiden vaikeus. Vihjeenä on usein jonkinlainen sanaleikki tai kompa tai pikkutuhma kaksimielisyys, mutta piilosanoista poiketen niissä ei ole lisänä suoraa vihjetä, joten jos vitisi jää huomaamatta, niin ratkaisukin jää löytämättä. Parhaimmillaan nämä vihjeet voivat tietysti olla hyvinkin hauskoja ja kekseliäitä, mutta valtavasti kekseliäisyyttä vaaditaan myös ratkojalta.

Melkoista snobbailua siis! Toisaalta meikäläisen silmään pistää se, että kaksikirjaimisetkin sanat hyväksytään mukisematta. Esimerkkinä tällaisesta mainittakoon suullisenkuuluuissa klassikko Aa, pieni jokipahanen Pohjois-Ranskassa, joka on varmaan paikallisista fakkisanoista yleisin ja mitään sanomattomin.

Jotkin muutkin säännöt ja perinteet Ranskan ristikoissa tuntuvat omituisilta. Laatijat pyrkivät siihen, että ristikossa, joka usein on muuten pienikokoinen ja neliskanttinen, esim. 10×10 tai 11×11 ruutua, on mahdollisimman vähän mustia ruutuja. Mitä vähemmän niitä on, sitä parempana ristikkoa pidetään. Symmetriasta taas ranskalaiset eivät juurikaan piittaa, kaikenlaisesta kikkailusta sitäkin enemmän.

Antti Parkkinen

antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:

www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/